

Особливості використання дуба червоного, вільхи та горіха чорного

Дуб червоний належить до інтродукованих, але інвазійних порід, тобто таких порід що змінюють лісове середовище та змінюють тип лісорослинних умов. Ще до таких інвазивних деревних видів в Україні належать крім дуба червоного черемха пізня, клен ясенелистий та робінія псевдоакація. Практично усі ці види є інтродукованими з Північної Америки з тою чи іншою метою – або як декоративні види (клен ясенелистий, робінія псевдоакація та черемха пізня, які були впроваджені в дендропарки а потім "утікли" у дику природу), або високопродуктивні (на тогочасні погляди та знання щодо корисності цього виду – дуба червоного або бореального) види.

Дуб червоний, на відміну від місцевих деревних видів дубів є доволі швидкорослим деревним видом, таксаційні та лісівничі особливості якого на даний час в Європі загалом та в Україні загалом досить добре вивчені. Деревина цього виду має доволі обмежене ужиткове значення, значні об'єми накопиченої фітомаси суто деревини поступаються загальній фітомасі та об'ємам депонованого вуглецю лісовою екосистемою корінних порід, а зміни типів лісорослинних умов у місцях, де зростають деревостани з домінуванням дуба червоного часто мають незворотні тенденції. Зважаючи на його інвазивність, використання цього виду на території об'єктів Природо-заповідного фонду мають суворі обмеження як на рівні нашої держави, так і на рівні окремих європейських країн, так і країн Європейського Союзу загалом.

Дуб червоний, крім швидшого, порівняно із корінними видами дубів, має також доволі рясне та часте, знову ж порівняно із корінними видами, плодоношення. Доволі часто дуб червоний використовували на землях, що вийшли з-під сільського господарства, так як для створення лісового середовища цей вид вважався корисним. Так само, зважаючи на періодичність та обсяги насінноношення – він часто, зокрема 10, 15 та 20 років тому, часто міг використовуватися як база для відгодівлі жолудем ратичної мисливської фауни на територіях державних підприємств лісового і мисливського господарства а також спеціалізованими мисливськими господарствами. Саме через значне плодоношення та можливість отримання значних обсягів насіння його часто використовували у періоди, коли корінні види дубів не мали достатньої кількості жолудів для відновлення та відтворення дубових лісів. Саме у один з таких періодів – 15-20 років тому у безнасінний тривалий період для корінних дубів та на виконання загальноукраїнської програми "Діброва", загалом в Україні та на Закарпатті зокрема, як тоді вважалося з користю, було заліснено значні площі дубом червоним у вигляді як чистих, так і мішаних насаджень з його домінуванням.

Таким чином сьогодні в лісовому господарстві Закарпатської області на значних територіях дубових типів лісу ростуть фактично похідні деревостани з домінуванням дуба червоного, перебудова яких з максимальним відновленням природного середовища та відповідних дубових типів лісів є важливим завданням як науковців, так і практиків лісового

господарства. Але, зважаючи на сучасну енергетичну кризу, деревостани дуба червоного можуть стати у пригоді в якості джерела паливних дров, але для цього має бути ствердне рішення відповідних галузевих органів.

Нова інформація стосовно "корисності" чи "шкідливості" певних деревних видів постійно доповнюється та оновлюється, і те, що ще кілька років тому вважалося корисним на сьогоднішньому етапі однозначно вважається шкідливим. Проте лісове господарство та ліс не можна змінити за один день – тому для вирішення проблеми інвазивних видів загалом та питання з дубом червоним зокрема, потребує глибокого вивчення та розробки програми, щодо відновлення природного середовища не руйнівними для довкілля методами та засобами.

Стосовно наявності у деревостанах вільхи клейкої або вільхи чорної – тут можливе потрапляння до лісового середовища цього деревного виду як природним, так і штучним чином. Часто в якості домішки до хвойних видів, особливо на землях, що вийшли з-під сільськогосподарського користування, для боротьби з кореневою губкою, особливо у перезволожених місцях або у місцях, які періодично підмокають, вільху вводили до складу деревостану. Як правило вільха доходила до віку стиглості у віці 55-60 років, у той час як решта деревостану ще могла рости до віку 95-100 років. Такими чином, під час здійснення прохідних рубок дерева вільхи вибирали зі складу хвойного деревостану, тим самим покращуючи товарну структуру хвойних дерев (дерева вільхи з доволі розвинутими кронами, але з меншими висотами стовбурів, були фактично "підгоном" для дерев хвойних видів), та ще й отримували деревину цінної текстури або достатню кількість паливних або технологічних дров, що дозволяло лісовій галузі підтримувати соціальну сферу регіону.

Щодо участі у складі деревостанів горіха чорного, то тут необхідно відзначити особливості м'якого клімату Закарпаття, що дозволило використовувати цей деревний вид у якості цінної домішки. Він фактично є інтродукованим видом, але не інвазивним. Деревина горіха чорного часто формують розлогу крону, що також є добрим "підгоном" для інших деревних видів, які мають вищий клас бонітету, а отже – вищу висоту стовбура, порівняно із деревами цього виду. Крім того, деревина горіха чорного відома своєю текстурою та широко застосовується у деревообробці та меблярстві. Насіння цього виду також слугують кормовою базою для лісової фауни, у тому числі і для мисливської, зокрема: ратичних. Зважаючи на те, що дерева горіха чорного вартує вибирати зі складу деревостану під час прохідних рубок, шкоди для лісового середовища він на даний момент не становить та можливий для врегулювання натуральності лісорослинних умов у найближчий період час – під час проведення відповідних господарських заходів, зокрема: прохідних рубок.